

smo se vendar poslednjič za skope denarce zmerno nauživali. Dobra volja in obilni smeh sta nas kratkočasila med obedom. — Po južini bi bil rad šel gledat še škofijsko cerkev; al ker stoji precej daleč na severni strani mesta in ker je solnce grozno pripekalo, šli smo še rajše malo „na hlad“. Prišli smo tej priliki v družbo vrlih Križevčanov, ki so nam zdajci jeli nazdravljati s kozarci „friškega“ vina, po preprijaznem hrvaškem običaji. Toda varovali smo se ter hoteli pošteni ostati v očeh vrlih Križevčanov; skazali smo se jim pa posebno hvaležni v besedi in obnaši za njihovo gostoljubno sprejembo.

Proti 4. uri se začnemo odpravljati zopet na odhod. Čakala je sopet mestna godba, da bi nas bila „in gremio“ spremila na kolodvor; al zdaj sem vendar hotel biti zarad voznega listeka v malo manjši zadregi, ko zjutraj v Zagrebu. Hitel sem toraj naprej do železnice, a vendar sem se gnjel skor pol ure, predno sem dobil v roke zaželeni listič. Veseli se vsi potaknemo zopet po vozovih, in med živahnim sviranjem godbe, med medjusobnimi stoternimi živio-klici ter vihranjem z belimi rutami od strani spremljajočih nas Križevčanov in Križevčank zavozil nas je hlapon iz kolodvora in v urni vožnji je šlo zdaj zopet nazaj proti Zagrebu. Po vagonih je bilo mnogo petja hrvaškega, še več pa menda slovenskega. Zvedel sem tudi še le nazaj gredé, da se vozimo po zgodovinskih tleh onega glasovitega Lonjskega polja, zarad kterege ostane bivši ban baron Levin Rauch v večnem nečastnem spominu. Lonjsko polje se prične, na priliko, eno uro takraj Križevcev, sega do Dugosela, potem prek Save do reke Bune, in od tam noter doli do Siska. Da bi take močvirne planote res osušili, koliko sprelepega in rodovitnega polja bi to dalo! Našim ljudem ne bi bilo se treba seliti v daljno Ameriko — po večem — muhovit; sosedna hrvaška zemlja dala bi njihovim rokam obilno dela, gladnim želodcem pa čez in čez dosti ljubelega kruhka.

Bilo je že proti noči, ko privozimo v Zagrebški kolodvor. Kmalu potem pa sem sedel v vozu, ki je jahal v Karlovec, in zdajci me „Morfeus“ poboža po licu, in kar brž sva se milo pobratila. Noč je bila oblačna in temna, vožnja po bolj pustih krajih; zraven tudi ni bilo nič znanih ljudi v vozu; poskrbel sem toraj le še dobro za žepno uro in denar, potem pa sam pri sebi djal: Lukamatiček, zdajci nas pa le „furaj“ kakor veš in znaš! In šlo je polagoma, kakor je na tej cesti že navada. Bilo je že prav pozno, ko pridemo v Karlovec. Nadjal sem se že koj na kolodvoru najti prijateljskih src. Gledam in gledam, pa vse mi je bilo tuje. Napotim se toraj proti mestu, pridem do dobro znane mi hiše, potrkam, odprejo mi, a začudijo se, da sem le sam. „Saj so Ti šli trije naproti na kolodvor“ — se mi reče. Cez dolgo se še le prismejajo uni za menoj, prašaje me, kod da sem vendar hodil? „Trije bili bi lože videli enega, ko eden s $\frac{3}{4}$ zaspanimi očmi tri“ — dal sem za odgovor. Po kratkem razgovoru odkaze se mi mična stanica z dobro mehko posteljo. In kmalu zatem sva se vnovič „bigécala“ z „Morfejem“. Kaj več o Karlovcu prihodnjič.

Tvoj vdani

Josip L. Železodolski.

Slovensko slovstvo.

* *Zboljšanje gospodarstva na planinah.* Po nemškej knjigi Adolfa Trientl-na prosto poslovenil Jož. Zelen, prvomestnik podružnice kmetijske in župan Senožeški. Izdala in založila iz državne subvencije c. k. družba

kmetijska kranjska. Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani 1872.

Tako se imenuje nova knjižica, ki jo je družba kmetijska ravnokar na svetlo dala in katero je za naše deželne razmere po mnogocenjeni Trientelnovi v domači naš jezik prestavil gosp. Jožef Zelen. Njegova je zasluga, da knjižica v prav lahko razumljivem jeziku in na kratko (3 polah in pol) dopoveduje poglavite reči, ki so gospodarju vedeti potrebne, da zboljša posestvo na planinah, ktere so v veliko škodo lastnikom in celi deželi dozdej večidel zanemarjene bile, pa vprihodnje zanemarjene ne smejo ostati. Čujte, kaj pisatelj v predgovoru pravi:

„Slavno ministerstvo za kmetijstvo, kteremu je že davno znano, da bi se planinstvo po vseh deželah našega cesarstva lahko še mnogo mnogo zboljšati dalo, je naročilo našej c. k. družbi kmetijskej, naj med ljudstvo dá knjižico, ki bi napake in pogrške o planinstvu odkrila, in prosto ljudstvo podučila, kako jih popolnoma odstraniti.

Čestita družba kmetijska si je v ta namen izbrala mnogocenjeno knjigo Trientelnovo in meni naročila, naj po njej za slovenske naše planinarje spišem knjižico.

Prizadeval sem si, kolikor mogoče, da sem pisal vse kratko, ter se vseh nepotrebnih besed ogibal, da bi knjižica bila razumljiva, ne preobširna in dober kup, da si jo vsak kmet (planinar), za kterege je pisana, lože oskrbí.

Nihče pa naj ne misli, da se vse to, kar je v tej knjižici pisanega, prilega vsakej planini, kajti planinske razmere so jako različne, in ravno zategadel ne more noben návod obdelovanja vsem planinam primeren biti.

Tebi, dragi slovenski planinar, pa je ta knjižica najpred namenjena, tedaj jo prebiraj marljivo in s predvarkom; pa je ne nehaj prebirati, če bi ti tudi ta ali una misel ne bila ravno po volji. Pretresaj in poskušaj to in uno večkrat, pa se boš prepričal, da si gotovo veliko koristnega bodeš nabral iz nje za obdelovanje in gospodarstvo ne le svoje planine, ampak tudi za planine svojih sosedov in naslednikov.

Pa tudi ti, dragi slovenski dolján, sezi rad po tej knjižici, ker tudi za-te je dosti važnega in koristnega v njej.

Upam, da bode ta knjižica tudi za naše planine mnogo dobrega sadú obrodila in na marsiktero stran našej deželi koristila. Bog daj zaželeni vspeh in blagoslov!“ —

Centralni odbor družbe kmetijske bode razposlal to knjižico podružnicam, da jo brezplačno razdelijo med gospodarje, kteri imajo posestvo na planinah, pa jo bode rad dal tudi še drugim gospodarjem na Kranjskem, kterim je zboljšanje planinarstva pri srcu, ako se za-njo oglasijo v pisarnici družbe kmetijske. Za druge pa veljá 20 kraje.

* *Planšarstvo*, po dr. Wilhelmovi nemški knjigi poslovenjeno; založila iz državne subvencije in izdala c. k. družba kmetijska goriška.

Tako se zove druga tudi jako koristna knjiga, ki tudi obravnava gospodarstvo na planinah, pa posebno obširno razpravlja mlekarstvo, maslarstvo in sirarstvo. Priporočamo jo tedaj z uno vred tudi gospodarjem na Kranjskem z dostavkom, da jo dobé tudi v pisarnici ljubljanske družbe brezplačno, dokler ima še kak iztis od onih, ki jih je goriška družba prijazno kranjski poslala; gospodarji goriške dežele se vé da jo dobijo pri družbi kmetijski goriški.

Pri tej priliki ne moremo si kaj, da ne bi z veseljem omenili, da družba kmetijska kranjska in go-

riška marljivo skrbite za poduk slovenskega naroda, — žalostni pa moramo reči, da o tem ni duha ne sluha na Štajarskem in Koroškem, čeravno tudi štajarska in koroška družba dobivate državno podporo, al za slovenske knjige ne vinarja ne daste. Pa žalibog! tudi v nobenem štajarskem in koroškem časniku ni glasa ne najdemo, da bi narodni možje na odločnem mestu zahtevali, naj se tudi slovenskemu narodu dá, kar mu gré. Če ne skrbimo za materijalni blagostan naroda našega, vsa „velika“ politika ostane jalova.

Poziv.

Od gosp. Velimira Gajja, sina nedavno umrlega g. Ljudevika Gajja, je vredništvo iz Zagreba prejelo sledeči poziv:

„Buduć da je knjižnica i ostala sbirka rukopisa, oružja, pjeneza i poviestnih likova, pa i vlastita književna posmrtačad pokojnoga moga otca, Ljudevita, moja — svojina, koju namjeravam donjekle zadržati i sustavno urediti, da ova svetinja od svetinje narodnjega blaga i u znanstvenom ovom pogledu bude dostojna velikoga truda i spomena pokojnikova, uljudno pozivam sve rodoljube, napose književnike, koji su iz pomenute sbirke od pokojnika na priznanicu, ili bez priznanice u naruč uzeli (posudili) isto, bilo knjige ili rukopise, da mi pouzdanom prilikom dostaviju sve, što imaju.

Ujedno liepo molim one, koji od pokojnika imaju spise, pisma, ili ikakve bilješke i spomene, te se na viek i rad njegov odnose, da mi jih čas prije pošalju zato, da što podpunije pokupim gradju, potrebnu životopisu pokojnikovu.

Velimir Gaj.“

Národno-politične stvari.

Slovinci pred sodbo dr. Klunovo.

(Konec.)

Povedali smo v poslednjem listu, kako je gospod „Ministerialrath ausser Dienst“ v časniku „Ausland“ svoj kljunček brusil o Slovencih.

Recimo zdaj le malo besedic o tem članku.

„Slovinci — pravi — smo prišli na glas še le, kar so se v Avstriji začeli deželni in državni zbori“. — Če bi to tudi resnično bilo (ker pa ni, kajti že leta 1848., brž ko so v Avstriji padle sponje absolutizma, so Slovenci, vzlasti kranjski, možato stopili na oder politični), ne bi se bilo čuditi, da Slovencev ni bilo čuti nikjer, kakor v pesmah in na malem slovstvenem polji, kajti da bi slovenski narod „per Putz und Stengel“ uničili, na to je zlasti od časa cesarja Jožefa noter do 1848. l. vlada delala na vso moč in povsod: v šolah, v kancelijah in javnem življenji; da so „Novice“ mogle 1843. leta na svetlo priti, treba je bilo dovoljenja beračiti 3 leta, in dr. Bleiweis najboljše vé, koliko truda mu je prizadjalo, da je pod guvernerjem Weingartnom smel kakošno slovensko pesmico spraviti na oder ljubljanskega gledališča, in da ga je policija na sumu imela, ko so pesmi naših vrlih Krakovčanov z gromovitim ploskom bile sprejete, da je on podkupil ljudi, da so vreli v gledališče in narodne pesmi s toliko živo radostjo sprejeli, in da on je dobival — ruske rublje za to! — Pod takim železnim jarmom pač ni mogoče bilo, da bi se bili Slovenci kje glasili, in da zato tudi čudo ni bilo, da so Nemci kranjsko deželo imenovali „der letzte Zipfel Deutschlands“. Da bi na Slovenskem ne bilo národne duhovščine v onih grozovitih časih, gotovo še v cerkvi bila bi zginila domača beseda.

In iste čase zopet vpeljati slovenskemu narodu, na to gré želja dr. Klunova. Pa še več nameravajo

Prusjaki dandanes. „Deutscher Bund“ se je imenovala tista šiba, s katero so topli prejšnji čas avstrijske Slované, — Prusjakom pa je dandanes „bund“ — zveza nekdanja — vse premalo: njihov želodec hoče požreti vse noter doli do Adrije, Avstrije naj potem zemljepisci iščejo, kodar koli hočejo. In iz istega meha piše sapa onih Klunovih besed, ki pravijo: „Celó ob Adriji so njihne (Slovencev) namere dalje segle, kakor se je to kedaj le misliti móglo in kakor je to ljubo nemškim deželam zadej za Avstrijo ležečim“.

In prav zato mu je prizadevanje Belcredijevo in Hohenwartovo za „poravnavo in spravo narodov avstrijskih“ tolikšen trn v pèti, — zato zmirom zaničljivo govori o „Ausgleichsmacherei“. Nemško gospodstvo, ponemčenje vseh narodov v Cislajtániji: to je neprenehoma ona repata zvezda, ki ima od Berolina seči doli v Trst in na obali jadranskega morja.

Kdor pa značaj dr. Kluna pozná, ta bo vedel, da o „poravnavi narodov“ ni zmirom tako govoril kakor zdaj v „Auslandu“ govori. Dr. Klun, danes tak, jutri drugač, je res leta 1867., ko je po vnanji koži bil ves narodnjak slovenski, iz Dunaja 28. avgusta 1867. leta poslal v Ljubljano pismo, v katerem piše, kako nevtrudljivo dela v skupščini za poravnavo. Čujmo njegove lastne besede: „Ich bin durch die Arbeiten der Ausgleichs-Deputation ungemein in Anspruch genommen, insbesondere da mir als Schriftführer die Verfassung aller Protokolle und die Erledigung der aus den Beschlüssen sich ergebenden Staatschriften und sonstigen Akten obliegt. So interessant und höchst wichtig, wohl auch ehrenvoll für uns alle, daß ein Slovenc in darin sitzt, diese Thätigkeit ist, so ist sie auch mühevoll und beschwerlich. Allein ich hoffe dadurch Oesterreich und meiner speziellen Heimat zu nützen“ itd. — To tedaj, kar je leta 1867. zarad „sprave narodov“ bilo dr. Klunu „prevažno“, „Avstriji in Kranji koristno“ — to mu je dandanes „verwerfliche Ausgleichsmacherei“. Res prav klunovsko!

Da „Ministerialrath ausser Dienst“ v omenjenem članku zdaj brce daje narodnim možem in duhovnom, ki se trudijo in delajo po vseh mogočih potih za omiko in blagor slovenskega naroda, ki bi bil še v vsem tako zapuščen kakor pred 100 leti, ker mu ne ena nemška duša ni še nobenih podučnih bukev spisala ali sicer za-nj kaj storila, to vse je spet prav klunovsko. Ko je šlo za to, da bi bil za poslanca voljen v deželni zbor kranjski, bil je „z dušo in telesom“ naroden in klerikalen, kajti v trnovski farovž je zahajal in se gospodoma tako iskrenega „našega“ delal, da oba sta mislila, da pred bode Sava proti Savici nazaj tekla, kakor dr. Klun se izneveril narodu našemu, — dr. Bleiweisu pa je, kakor nam je že časnik „Triglav“ naznanil, leta 1866. pisal pismo, v katerem je z nemškim pesnikom (Prutz-om) mu zapel:

zwanzig Männer — zwanzig Orden!

Aber Bleiweis — unser Herz!

to je po slovenski:

dvajset mož — dvajset redov!

Al Bleiweis — srce naše!

Zdaj, se vé da, dr. Klun zopet druge pesmi poje!

Konečno se huduje nekdanji „pobožni“ mož, da duhovščina naša nabira milodare za očeta papeža, in miluje, da tako gré mnogo denarja iz dežele!

Kdor bere „Danico“, bode lahko poštel, da ves denar, ki se celo leto nabere od vernih naših ljudi za papeža, ne znese 4000 goldinarjev, ki se dr. Klunu čisto zastonj, prav za nič, vsako leto dajejo za penzijo, in da lepi ti denarci se tudi pošiljajo iz Avstrije v Švajco, od kodar jih ni več nazaj. Kako tedaj da „varčni“ dr. Klun ne miluje teh 4000 gold.?! „Ja, Bauer! — bo rekel — das ist was anderes“.